

KOSTI RANTA

TURVETEOLLISUUDEN NÄKYMÄT 1940-LUVULLA

The peat industry in the 1940s

Ranta, K. 1989: Turveteollisuuden näkymät 1940-luvulla. (Abstract: The peat industry in the 1940s). — *Suo* 40:115-117. Helsinki. ISSN 0039-5471

Fuel peat production in Finland has usually been tied in with fuel crises in the world market. After the Second World War the most severe crisis was in 1945, when 98% of the country's energy consumption was supplied by indigenous fuels. The increase in coal imports in the late 1940s caused difficulties in the marketing of peat. Between 1945 and 1955 a law enabled the production and use of fuel peat to increase. The intention was not to solve the whole energy need of Finland with peat but to ensure the lives of people during those difficult times. Today we have a large peat production capacity, efficient power plants, and a high level of peat research in Finland.

Keywords: Energy, peat

K. Ranta, Sammonkatu 8B 57, SF-40100 Jyväskylä, Finland

LÄHTÖKOHDAT

Turveteollisuus valmisti 1940-luvulla etupäässä polttoturvetta. Toiminnassa oli myös muutamia turvepehkutehtaita, jotka valmistivat paalattua turvepehkuu. Maanviljelijäväestö tuotti myöskin omatoimisesti polttoturvetta ns. pistoturve- eli la-pioturvemenetelmällä varsinkin Etelä-Pohjanmaalla. Käsinnostetun rahkaturpeen tuotanto oli varsin yleistä koko Suomessa; käytettiin sitä kuivikkeena karjaloudessa.

Polttoturpeen tuotanto maassamme on ollut yleensä sidoksissa maailmanmarkkinoista johtuviin polttoainekriiseihin. Kumpikin maailmansota on aiheuttanut meillä polttoainepulan, joka toisen maailmansodan jälkeen kärjistyi vaikeimmaksi vasta sodan päätyttyä (taulukko 1). Jatkosodan ns. asemasotavaiheen aikana vv.

1942 ja 1943 saatiin maahamme keskimäärin puolet siitä mitä polttoainetuontimme oli ollut rauhan aikana. Polttoainetilanne oli vaikea, mutta se voitiin hallita lisäämällä polttopuun tuotantoa ja siirtymällä autojen osalta ensin autohiilen ja sitten autopilkkeen valmistukseen ja käyttöön. Gustav Komppa oli jo ennen sotia kehittänyt menetelmän turpeen hydraamiseksi nestemäisiksi poltto- ja voiteluaineiksi, mutta tätä keksintöä ei oltu lainkaan hyödynnetty.

Turvetuotantoon sopivia maa-alueita haettiin laajoilla kenttätutkimuksilla. Vuosina 1940-1943 tutkittiin yli 60 000 ha ja tuotantoon sopivaa suoalaa löydettiin n. 22 000 ha. Tuotantosunnitelmat laadittiin 4 500 ha:n alalle.

Samalla kehitettiin kiihkeästi polttoturpeen tuotantomenetelmiä. Tuotteena oli

Taulukko 1. Polttoaineiden tuonti Suomeen (1 000 t) muutamina valittuina vuosina 1930- ja 1940-luvuilla tullitilastojen mukaan.

Table 1. The import of fuels (1 000 t) into Finland during some selected years in the 1930s and 1940s according to customs statistics.

Vuosi Year	Kivihili ja koksi Coal and coke	Polttoöljy Fuel oil	Bensiini Petrol	Petroli Petroleum	Voiteluöljy Lubricating oil
1937-1938	2000	30	90	100	14
1942-1943	1100	15	60	14	8
1945	110	7	5	10	3
1948	2400	195	200	44	21

palaturve, joka painoi n. 300 kg irtokuutiota kohden kun kosteus oli 30% kokonaismassasta. Tuotantomäärä nousi sodan aikana 20 000 tonnista 50 000 tonniin. Vasta sodan päätyttyä alkoi ahkera työ tuottaa tulosta. Vuonna 1945 oli polttoturvetuotanto maassamme jo 130 000 tonnia ja v. 1948 220 000 tonnia, joka vastasi 2% maamme kaikista energialähteistä.

Varsinainen polttoainekriisi koettiin vuonna 1945. Silloin oli polttoaineiden tuonti vain 5% sotia edeltäneen ajan polttoainetuonnista (taulukko 1). Tuo tyly aika polttoainetuonnin osalta kesti lähes puoli vuotta, syyskuusta 1944 huhtikuuhun 1946. Kotimaisten energialähteiden osuus maamme energian kokonaiskulutuksesta oli tuolloin 98%. Ja silloinkin elettiin!

POLTTOAINEKÄYTÖN RAKENNEMUUTOS

Vuoteen 1948 mennessä Puola oli saanut kivihilikaivoksensa kuntoon. Silloin Suomi osti, niinkuin vain se ostaa, jolla on ollut lähes kymmenen vuoden puute. Polttopuun hankinta oli laajennettu valtavaksi heti kun sota kohdaltamme oli ohi. Tämän hankinnan pysäyttäminen ei käynyt käden käänteessä. Niinpä vuoden 1947 lopulla polttopuuta oli runsaasti hankintaketjun jokaisessa vaiheessa. Suomi siirtyi vuoteen 1948 ylisuurten polttoainevarastojen kera ja väistymään joutui tietenkin kotimainen

polttoaine. Halkokauppiaille alkoivat murheelliset ajat; polttopuun hakkuista ja ajoista vapautui 80 000 maaseudun miestä. Se oli rakennemuutosta!

Turpeen polttamiseen käytettyjä kattilalaitoksia ei kehitetty erityisesti turpeen polttoon sopiviksi. Teollisuuden monipolttainekattiloissa turve paloi hyvin. Teho oli turvetta poltettaessa aina sitä heikompi mitä pienempi kattila oli käytössä. Valtion rautateiden vetureissa turvetta poltettiin yhdessä kivihillen ja puun kanssa. Hyvin maatonut kuiva turve paloi hyvin, mutta kosteuden kasvaessa alkoivat vaikeudet. Valtion kasarmit ja vankilat käyttivät myös polttoturvettä, mutta ei se oikein mieleistä ollut kiinteistöjen hoitajille.

Niinpä kivihillen tuonnin lisääntyessä alkoi turpeen markkinointi käydä vaikeaksi. Ottaen huomioon turvealan tuottajien toimintansa aloittamiseen sijoittaman huomattavan työmäärän ja pääoman antoi valtiolta jo 22.5.1945 lain polttoturpeen tuotannon ja käytön edistämiseksi. Tämän perusteella annettiin turvetuottajille takuusitoumuksia siitä, että valtio tarvittaessa ostaa tuotetun polttoturpeen polttopuun hintaan verrattavalla hinnalla. Lain voimaoloaika päättyi v. 1955.

LOPPUTOTEAMUKSET

1940-luvun polttoturvetuotannosta opittiin, että sen aloittaminen vie 5-8 vuotta,

ellei tuotantoon ole etukäteen valmistauduttu. Tämä kokemus oli perusteena niille toimenpiteille, joilla vuosina 1971 ja sitten v. 1974 vahvistettiin luvut 10 ja 20 miljoonaa m³/v turvetuotantotavoitteet. Kyseessä oli väestön toimeentulon turvaaminen vaikeina kriisiaikoina. Tarkoituksena ei ollut, kuten julkisuudessa on usein väitetty, ratkaista polttoturpeen avulla Suo-

men koko energiantarve.

Alkuperäinen tavoite on tänä päivänä toteutettu. Maamme polttoturvetuotanto on määrältään mittava, tuotantomenetelmät ovat korkeatasoisia ja myös turpeen polttolaitteet ovat hyviä. Ja hyväksi lopuksi tulee mainita korkealla tasolla oleva teollinen turvetutkimus.

Received 14.III.1989

Approved 5.IV.1989